

AB'NİN DİJİTAL AVRO GİRİŞİMİ

Hatice Fulya Topyıldız
İKV Uzman Yardımcısı

AB'NİN DİJİTAL AVRO GİRİŞİMİ

Hatice Fulya Topyıldız, İKV Uzman Yardımcısı

AB'nin dijital avro girişimi, dijitalleşen ekonomi ve ödeme sistemleri karşısında merkez bankası tarafından üretilen para biriminin rolünü korumayı amaçlayan stratejik bir adımdır. Bunun yanında dijital avro, fiziksel paranın dijital tamamlayıcısı olarak tasarlanmakta olup, güvenli, erişilebilir ve kamuya ait bir ödeme aracı olmayı hedeflemektedir. Bu girişim, finansal kapsayıcılığı artırma, ödeme sistemlerinde rekabeti güçlendirme ve AB'nin dışa bağımlılığını azaltma gibi amaçlar taşırken, aynı zamanda veri gizliliği, finansal istikrar ve bankacılık sektörü üzerindeki etkiler gibi tartışmaları da beraberinde getirmektedir. 2029'da uygulanması planlanan dijital avro projesinin hayata geçmesi büyük ölçüde AB içindeki yasama süreçlerine bağlıdır.

Dijital avroya ilişkin süreç, Avrupa Komisyonu tarafından sunulan Tek Para Birimi Paketi ve Avrupa Parlamentosu ile AB Konseyi arasındaki müzakereler çerçevesinde şekillenmektedir. Tasarımında çevrim içi ve çevrim dışı kullanım, ücretsiz temel hizmetler ve kullanım limitleri gibi unsurlar öne çıkmaktadır. Öte yandan, gizlilik, maliyetler ve dijital avronun getireceği yeniliklerinin özel bankalara etkisi gibi eleştiriler de söz konusudur. Türkiye'de de Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası öncülüğünde dijital Türk lirası çalışmaları sürmekte olup, her iki tarafın ortak hedefleri arasında küresel ödeme sistemlerine bağımlılığın azaltılması yer almaktadır. Genel olarak dijital para projeleri, doğru hukuki ve teknik altyapı ile desteklenmesi hâlinde geleceğin finansal sisteminde önemli bir rol oynayabilecek potansiyele sahiptir.

Giriş

2019 yılının temmuz ayında ABD merkezli teknoloji şirketi *Facebook* tarafından geliştirilen kripto para projesi *Libra*'nın duyurulmasından itibaren merkez bankaları, dijital para birimlerine ilişkin çalışmalarına ivme kazandırmıştır.¹ Buna paralel olarak, Avrupa Merkez Bankası (*European Central Bank- AMB*) 2020 yılından itibaren, nakit paranın dijital formu olması planlanan, merkez bankası tarafından basılan ve Avro Alanı'ndaki vatandaşların kullanabileceği dijital avro projesine ilişkin faaliyetlerini sürdürürken, Avrupa Komisyonu 2023 yılında Tek Para Birimi Paketi'ni (*Single Currency Package*) sunmuştur. Bu girişimler başarılı olarak sonuçlandığı takdirde, dijital avronun AMB'nin dijital para birimi hâline gelmesi ve dijital avronun fiziksel banknotların elektronik eşdeğeri niteliğini kazanması planlanmaktadır. Böylece, banknot ile madeni paraları tamamlaması ve vatandaşların nasıl ödeme yapacakları konusunda bir seçenek sunması hedeflenmektedir.² 2027 yılında pilot şekilde uygulanması planlanan dijital avronun, 2029 yılında AMB tarafından piyasaya sürülmesi öngörülmektedir.

Merkez Bankası Dijital Parasına Neden İhtiyaç Duyuluyor?

Teknolojinin ve ekonominin dijitalleşmesi, özel sektöre ait ödeme araçlarının önem kazanmasına yol açmıştır.³ Ekonomilerin dijitalleşmesinin bir sonucu olarak parasal sistem ve dijital faaliyetler büyük veri miktarları üretmektedir ve böylece yeni fırsatlar ile zorluklar ortaya çıkmaktadır.⁴ Öte yandan, dijitalleşmenin yaygınlaşmasına rağmen yasal ödeme aracı statüsüne sahip tek para türü ise merkez bankaları tarafından üretilen fiziksel paralardır diğer bir ifadeyle banknotlar ve madeni paralardır. Ancak, dijitalleşmenin sonucu olarak dijital ekonomik faaliyetlerin artmasıyla nakit kullanımının azalması ve bireylerin özel dijital ödeme çözümlerine yönelmesine ilişkin bir beklenti söz konusudur. Böyle olduğu takdirde, merkez bankaları tarafından basılan paraların niceliksel olarak nasıl bir rol oynayacağı bilinmemektedir. Bununla beraber, nakit kullanımının ortadan kalktığı bir ekonomide para politikalarının nasıl sürdürüleceği sorusu da net değildir. Merkez bankası tarafından üretilen paraların kullanımı kalkarsa finansal istikrarın nasıl olacağı ve merkez bankalarına duyulan güvenin sürüp sürmeyeceği de bir başka tartışma konusudur. Söz konusu endişelerin bir sonucu olarak bireylere merkez bankaları tarafından üretilen paraların dijital bir formunu sunma gereği ortaya çıkmıştır.⁵

Bankalar, büyük tutarlı bankalar arası ödemelerini uzun süredir merkez bankalarının dijital para sistemleri üzerinden gerçekleştirmektedir. Bununla beraber, özel dijital ödeme

¹ Economic Governance and EMU Scrutiny Unit (EGOV), Digital Euro: An assessment of the first two ECB progress reports, Nisan 2023, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2023/741508/IPOL_IDA\(2023\)741508_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2023/741508/IPOL_IDA(2023)741508_EN.pdf) s.8 Erişim Tarihi: 10.03.2026

² European Central Bank, Digital Euro, https://www.ecb.europa.eu/euro/digital_euro/html/index.en.html Erişim Tarihi: 10.03.2026

³ Mikolai Gütschow ve Bernd Lucke, The Digital Euro: An Analysis of the Commission's Proposed Legislation, <https://www.wiso.uni-hamburg.de/fachbereich-vwl/professuren/lucke/bilder/the-commissions-proposal-for-a-digital-euro.pdf> Erişim Tarihi: 10.03.2026

⁴ Raphael Auer, Jon Frost, Leonardo Gambacorta, Cyril Monnet, Tara Rice ve Hyun Song Shin, Central bank digital currencies: motives, economic implications and the research frontier, BIS Working Paper No 976, 2021, <https://www.bis.org/publ/work976.pdf> s.2 Erişim Tarihi: 10.03.2026

⁵ Mikolai Gütschow ve Bernd Lucke, The Digital Euro: An Analysis of the Commission's Proposed Legislation, <https://www.wiso.uni-hamburg.de/fachbereich-vwl/professuren/lucke/bilder/the-commissions-proposal-for-a-digital-euro.pdf> Erişim Tarihi: 10.03.2026

çözümlerine ilişkin talebin yükselmesiyle, merkez bankaları tarafından bireylerin erişebileceği dijital paraların faaliyete geçirilmesi tartışmaları ivme kazanmıştır. Bu bağlamda, kripto paraların yükseliş ve düşüş yaşaması ve finansal teknolojideki dönüşüm de merkez bankalarını, dijital paraların geleceği üzerine yapılan araştırmalarını derinleştirmeye yöneltmiştir.⁶ Buna paralel olarak, 60 merkez bankası ile yapılan bir ankete göre 2020 yılında merkez bankalarının %86'sının merkez bankası dijital parası üzerine çalışmalar yürüttüğü görülmüştür.⁷

Merkez bankası dijital parası, ulusal hesap birimi cinsinden ifade edilen ve doğrudan merkez bankalarının yükümlülüğünde olan dijital bir ödeme aracı olarak tanımlanmaktadır.⁸ Bu para birimi, finansal kurumlar tarafından toptan şekilde kullanılabilirdiği gibi, hane halkları veya işletmeler tarafından perakende şekilde de kullanılabilir. Merkez bankası dijital parası, hesap tabanlı (*account-based*), yani kimlik doğrulamasına dayalı ya da token tabanlı (*token-based*) diğer bir ifadeyle anonim olabilmektedir.⁹

Merkez bankası dijital para birimi, ekonomilerin dijitalleşmesi ve verinin hem ekonomi hem de para sistemi içerisinde merkezi bir rol üstlenmesi bağlamında değerlendirilmelidir. Verinin rolünün artması, bilgi asimetrilerini azaltma, maliyetleri düşürme ve yeni para biçimlerinin ortaya çıkmasına imkân sağlama gibi fırsatlar yaratmaktadır. Aynı zamanda, veri kullanımının rekabet ve veri gizliliği gibi zorlukları da mevcuttur.¹⁰

Merkez bankalarının dijital paralara ilişkin politika geliştirirken gözettikleri bazı ortak unsurlar mevcuttur. Bunlardan bir tanesi erişim ve finansal kapsayıcılığa ilişkindir. Buna göre merkez bankaları tarafından üretilen dijital para, nakdin olmadığı ya da satıcıların nakit kabul etmemesi gibi sorunlar olduğu takdirde bireylerin ödeme yapabilmesine yardımcı olmaktadır. Bununla beraber, nakit kullanımının azaldığı yerlerde de kamu için riski olmayan bir araç olarak sunulabilmektedir. Ayrıca, dijital para fiziksel ve bilişsel olarak engelli olan bireyler için erişilebilir bir kullanıcı arayüzü olarak tasarlandığı takdirde diğer ödeme yöntemlerini kullanmakta zorlanan bireyler için bir kolaylık sağlayabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, devletlerin doğrudan hanelere aktardığı ödemeler dijital para ile yapıldığı takdirde sürecin daha az maliyetli ve daha şeffaf olması sağlanabilecektir.¹¹

Merkez bankası dijital para birimleri dolaşıma girdiği takdirde katkı sunulabileceği düşünülen başka hedefler de mevcuttur. İlk olarak, rekabetçiliğe, verimliliğe ve

⁶ Raphael Auer, Jon Frost, Leonardo Gambacorta, Cyril Monnet, Tara Rice ve Hyun Song Shin, Central bank digital currencies: motives, economic implications and the research frontier, BIS Working Paper No 976, 2021, <https://www.bis.org/publ/work976.pdf> Erişim Tarihi: 10.03.2026

⁷ Boar ve Wehrli, Ready, steady, go? – Results of the third BIS survey on central bank digital currency, BIS Papers No 114, <https://www.bis.org/publ/bppdf/bispap114.pdf> Erişim Tarihi: 10.03.2026

⁸ Group of Banks, Central bank digital currencies: foundational principles and core features, https://www.bis.org/publ/othp33_summary.pdf Erişim Tarihi: 01.03.2026. 12.023.2026.

⁹ Raphael Auer, Jon Frost, Leonardo Gambacorta, Cyril Monnet, Tara Rice ve Hyun Song Shin, Central bank digital currencies: motives, economic implications and the research frontier, BIS Working Paper No 976, 2021, <https://www.bis.org/publ/work976.pdf> Erişim Tarihi: 10.03.2026

¹⁰ A,g,e.

¹¹ Gabriel Soderberg, John Kiff, Herve Tourpe, Marianne Bechara, Stephanie Forte, Kathleen Kao, Ashley Lannquist, Tao Sun ve Akihiro Yoshinaga, How Should Central Banks Explore Central Bank Digital Currency?, *IMF*, 2023, s.9, <https://www.imf.org/-/media/files/publications/ftn063/2023/english/ftnea2023008.pdf> Erişim Tarihi: 10.03.2026

dayanıklılığa katkı sağlaması planlanan dijital paralar ile ödeme sistemleri arasında rekabet düzeyinin artabileceği ve özel sektörde yeni ödeme sistemleri girişimlerinin de teşvik edilebileceği varsayılmaktadır. Bunun yanında, doğal afetler gibi süreçlerde vatandaşlara fiziksel nakit dağıtımının zor olacağı düşünülerek merkez bankaları tarafından faaliyete geçirilmiş bir dijital para ile bireylere destek olunabileceği belirtilmektedir. Son olarak, merkez bankası dijital parası ile parasal egemenlik ve finansal istikrarın güvence altına alınması da amaçlanmaktadır. Dijital paranın sağlayacağı bir diğer avantaj, merkez bankalarının görevlerini yerine getirirken yeni teknolojilerden yararlanabilmesidir. Ayrıca, kamuya ait bir varlık olduğu için herhangi bir de güvenlik riski taşımamaktadır. Merkez bankası dijital parası ile hususi olarak hedeflenen ise bu girişim ile hem yabancı para birimlerine hem de özel sektör tarafından çıkarılan dijital para birimlerine karşı oluşturulacak rekabet gücü olarak tasvir edilmektedir.¹²

Merkez bankaları tarafından üretilecek dijital para birimlerinin, kripto paralara talebin artmasıyla birlikte onunla yarışabilecek ancak geleneksel özelliklere de sahip olması amaçlanmaktadır.¹³ Kripto paralar oldukça spekülâtif oldukları gibi ödeme aracı olarak kullanmanın da oldukça zor olduğu düşünülmektedir. Üstelik, finansal suçlarda bir araç olarak kullanıldıkları da bilinmektedir.¹⁴ Bu bağlamda bir kamu kurumu tarafından oluşturulmuş dijital paralar ile ulaşılmak istenen güvenilir özellikte bir dijital para inşa etmektir. Bunun yanında, ülkeler paranın geleceği şekillenirken bu rekabetin bir parçası olmak ve dijital paraların potansiyellerini değerlendirmek istemektedir.¹⁵

Dijital avroya yönelik çalışmalar, ülkeden ülkeye farklı aşamalarda ilerlemektedir. Bazı ülkeler kendi dijital para birimlerini hayata geçirmişken, diğerleri bu alandaki araştırma ve geliştirme süreçlerini sürdürmeye devam etmektedir. G20 ülkeleri arasında yer alan 13 ülke, merkez bankası dijital para birimlerine yönelik çalışmaları kapsamında pilot uygulamalar başlatarak çeşitli deneme süreçlerini hayata geçirerek, finansal inovasyonun sınırlarını test eden öncü adımlar atmaktadır. Öte yandan, Bahamalar, Nijerya, Zimbabve ve Jamaika'da merkez bankası dijital para birimi resmî olarak kullanılmaktadır. Dünya üzerinde Çin dâhil 40'tan fazla ülke pilot şekilde deneme çalışmalarını sürdürmektedir.¹⁶

Merkez bankası dijital para birimi geliştirme sürecinde küresel ölçekte dikkat çeken öncü ülkeler arasında Çin, Hindistan, Kanada ve İsveç bulunmaktadır. Çin'in 2017'de başlattığı faaliyetler, bireysel ödemelerde (*retail payment*) yedekleme sağlamak, finansal kapsayıcılığı artırmak ve merkez bankası ödeme sisteminin verimliliğini bir üst seviyeyi taşımayı amaçlamaktadır.¹⁷ Bununla beraber, ABD Merkez Bankası (*Federal Reserve* -FED) her ne kadar bir merkez bankası dijital para birimini uygulamaya geçirip geçirmeyeceğine yönelik henüz bir karar vermediğini dile getirirse de, araştırmalar ve deneylerle merkez bankası dijital para birimlerinin potansiyel faydaları ile risklerini ve ABD'nin iç ödemeler sistemini nasıl geliştirebileceğini incelediğini kaydetmiştir.¹⁸ ABD'nin dijital doları

¹² A.g.e

¹³ Carstens 2019 aktaran Raphael Auer, Jon Frost, Leonardo Gambacorta, Cyril Monnet, Tara Rice and Hyun Song Shin 2021.

¹⁴ Foley, Karlsen ve Putniņš 2019 aktaran Raphael Auer, Jon Frost, Leonardo Gambacorta, Cyril Monnet, Tara Rice and Hyun Song Shin 2021.

¹⁵ David Kemmerer, CBDC Developments 2025: Which Countries Are Leading the Digital Currency Race?, *Coinledger*, 04.09.2025, <https://coinledger.io/research/cbdc-developments> Erişim Tarihi: 13.03.2026.

¹⁶ A.g.e.

¹⁷ A.g.e.

¹⁸ Board of Governors of the Federal Reserve System, Central Bank Digital Currency (CBDC), 26. 02.2026, <https://www.federalreserve.gov/central-bank-digital-currency.htm> Erişim Tarihi: 13.03.2026.

geliştirme motivasyonu, perakende ödemelerde verimliliğin ve kolaylığın artırılması hedefiyle açıklanmaktadır. İngiltere Merkez Bankası (*Bank of England*) tarafından oluşturulacak dijital sterlin ile ekonomik büyümeye ve dijital dönüşüme katkı sağlaması hedeflenmektedir.¹⁹

Dijital Avro Nedir?

Avrupa Komisyonu, merkez bankaları tarafından basılan para birimlerinin dijital formu olarak tanımlanan dijital avroyu (*digital euro*), tüketicilere ve işletmelere fiziksel banknotların kullanılmadığı durumlar için seçenek sağlama amacıyla sunduğunu ifade etmektedir. Dijital avronun hem geniş çapta erişilebilmesi hem kullanılabilir kılınması hedeflendiği gibi, fiziksel banknotun tamamlayıcısı işlevine sahip olması da planlanmaktadır. Dijital dönüşüm kapsamında geliştirilecek dijital avronun, inovatif ve güvenli ödeme aracı olma potansiyeli sayesinde Birliğin dijital finans ve perakende ödeme stratejilerini güçlendireceği öngörülmektedir. Ayrıca, merkez bankası tarafından çıkarılan paraların hem fiziksel hem de dijital şekilde varlık göstermesinin, Avro Alanı'ndaki (*Eurozone*) kullanıcılar açısından erişim kolaylığını önemli ölçüde artıracığı düşünülmektedir. Böylece, finansal kapsayıcılık sayesinde ödeme araçları kullanıcı ihtiyaçlarına göre esneklik sağlayacak ve eş zamanlı olarak finansal istikrarın da korunması mümkün olacaktır. Bununla beraber, dijital avro ile dijitalleşme çağında bireysel ödeme çözümlerinin geliştirilmesine katkı sağlanması planlanmakta; AB ekonomisinin daha dijital, verimli ve dayanıklı hâle gelmesi hedeflenmektedir.²⁰ Dijital avronun ekonomik aktörlere bir "seçenek" olarak sunulacağının ve AMB tarafından çıkarılmasından dolayı "resmî" bir ödeme aracı olacağının altı çizilmektedir.²¹

AMB, dijital avronun, fiziksel banknotlara ek olarak bir opsiyon işlevi taşıdığını ancak mevcut nakit araçların yerine geçmeyeceğinin üzerinde durmaktadır. Dijitalleşmenin ivme kazanmasının sonucu olarak, avronun gelecekte de işlevsel kalabilmesi için insanların ödeme alışkanlıklarına paralel şekilde evrilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bununla beraber, dijital avronun, fiziksel banknotlarda olduğu gibi dijital çağda, kullanıcılar açısından kapsayıcılık ve gizlilik temin edeceği de vurgulanmaktadır. Buna ek olarak, *Mastercard* ve *Visa* gibi Avrupa dışındaki sağlayıcılara olan bağımlılığının azaltılması yoluyla vatandaşların güvenilir, dayanıklı ve kamuya açık bir dijital ödeme yöntemine erişmesinin sağlanması, bu çerçevede en öncelikli hedeflerden biri olarak öne çıkmaktadır.²² Buna paralel olarak, Avro Alanı'ndaki 20 ülkeden 13'ü kart ödemelerinde büyük ölçüde uluslararası kart sistemlerine bağımlı olduğu için ödemeler çoğunlukla AB dışındaki altyapılar üzerinden işlenmektedir ve veriler Birlik dışındaki ülkelerde saklanmaktadır. Dijital avro aracılığıyla, tüm Avro Alanı ülkelerinde kullanılacak, Avrupa merkezli sağlayıcılar tarafından yürütülen bir çözüm sunularak ödemelerin AB içerisinde işlenmesi hedeflenmektedir. Böylece, Avrupalı bir dijital ödeme seçeneği

¹⁹ Geoffrey Goodell, Hazem Danny Al Nakib ve Tomaso Aste, Retail Central Bank Digital Currency: Motivations, Opportunities, and Mistakes, <https://arxiv.org/pdf/2403.07070> Erişim Tarihi: 13.03.2026.

²⁰ European Commission, "Digital euro", https://finance.ec.europa.eu/digital-finance/digital-euro_en Erişim Tarihi: 01.03.2026.

²¹ Economic Governance and EMU Scrutiny Unit (EGOV), Digital Euro: An assessment of the first two ECB progress reports, Nisan 2023, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2023/741508/IPOL_IDA\(2023\)741508_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2023/741508/IPOL_IDA(2023)741508_EN.pdf) s.10 Erişim Tarihi: 10.03.2026

²² European Central Bank, Why do we need the digital euro?, https://www.ecb.europa.eu/euro/digital_euro/why-we-need-it/html/index.en.html Erişim Tarihi: 01.03.2026.

sunularak Avro Alanı'nın dayanıklılık düzeyinin yükseltilmesi hedeflenmektedir. Bunun yanında, dijital avronun AMB tarafından çıkarılan bir kamu aracı olmasından dolayı vatandaşlara bir merkez bankası para birimi ile ödeme yapma güvencesi sağlamaktadır.²³

Dijital avronun diğer dijital ödeme araçlarına benzerlik taşıması ve kullanıcı dostu tasarımı olması amaçlanmaktadır. Kullanımının vatandaşlar tarafından açılacak dijital avroya özel bir hesap aracılığıyla yürütülmesi planlanmaktadır. Bu çerçevede bankalar veya aracı bir kurum üzerinden açılacak bir dijital cüzdan ile vatandaşların dijital avroya ulaşım sağlayacağı öngörülmektedir. Bu dijital cüzdanın açılması ve kullanımı ücretsiz olacaktır. Dijital avro ile sunulacak hizmetler arasında mağazalarda hem çevrim içi hem de fiziksel şekilde ödeme işlemlerinin gerçekleştirilmesi öncelikli olarak yer tutmaktadır. Bunun yanı sıra, kullanıcılar dijital avro aracılığıyla istedikleri kişilere kolaylıkla para transferi yapabileceklerdir. Ayrıca, dijital avronun internet bağlantısı olmasa bile kullanılabilirliği ifade edilerek esneklik ve erişilebilirlik açısından avantaj sağlayacağı düşünülmektedir. Öte yandan, finansal istikrarın korunması için bireylerin cüzdanlarında tutabilecekleri dijital avrolara belirli bir üst sınır getirilecektir.²⁴

AMB tarafından oluşturulan dijital avro, bir kripto varlık olmadığı sıklıkla vurgulanmaktadır. Dijital avroyu kripto varlıklardan ayıran en büyük unsur kripto paraların merkezi bir otorite tarafından desteklenmemesidir. Bunun sonucu olarak, kripto paralar riskli ve istikrarsız oldukları gibi değerleri önemli ölçüde dalgalanabilmektedir. Buna karşın, bir dijital avronun değeri her zaman bir avro olacaktır, böylece kullanıcılar için finansal güven ve öngörülebilirlik korunacaktır.²⁵

AMB, AB'nin genel ekonomik politikalarına ilişkin hedeflere ulaşmak için dijital avronun hangi şartları sağlayarak inşa edilmesi gerektiğine ilişkin görüşlerini paylaşmıştır. Bu çerçevede dijital avronun Avrupa ekonomisinin dijital dönüşümünü teşvik etmesi ve Birliğin stratejik özerkliğini güçlendirmesi amacıyla tasarlanması gerektiğinin altı çizilmektedir. Bunun yanında, dijital avronun, nakit paranın ödeme aracı olma rolünün azalması hâlinde bir önlem olarak tasarlanması da önem arz etmektedir. Ayrıca, yabancı merkez bankası dijital para birimlerinin ve dijital ödeme sistemlerinin Avro Alanı'nda yaygınlaşmasının önüne geçmek için de gerekli olduğu düşünülmektedir. Avronun uluslararası rolünü güçlendirmeye ve ödeme sistemlerinin çevresel ve finansal etkilerini azaltmaya da katkı sağlayacağı varsayılmaktadır.²⁶

AMB, yasama aktörlerinin gerekli düzenlemeleri 2026 yılına kadar tamamlaması durumunda 2029'a kadar dijital avronun olası ihracı için hazırlık yapmayı planlamaktadır. Pilot işlemler dâhil olmak üzere hazırlık süreçlerinin 2027 yılının ortalarında başlayabileceği ifade edilmektedir. Bu süreçlerin planlanan takvimde ilerlemesinin ve dijital avronun hızlı bir şekilde hayata geçirilmesinin oldukça önem taşıdığı düşünülmektedir. Bunun gerekçesi olarak her gün daha fazla sayıda Avrupalının dijital ödeme yöntemleri aracılığıyla alışverişlerini yapmasıdır. Nakit kullanımını azaldığı takdirde oluşacak boşluğu doldurabilecek Avrupa merkezli dijital bir çözüm olmadığı için bu

²³ European Council Council of EU, The digital euro explained, <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/digital-euro/> Erişim Tarihi: 01.03.2026.

²⁴ A.g.e.

²⁵ A.g.e.

²⁶ European Central Bank, Report on digital euro, Ekim 2020, https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/Report_on_a_digital_euro~4d7268b458.en.pdf s.9 Erişim Tarihi: 10.03.2026.

durumun Birliği yabancı mülkiyetindeki şirketlere bağımlı hâle getireceğinden endişe duyulmaktadır.²⁷

Dijital Avroya İlişkin Yasama Süreci

Avrupa Komisyonu, 28 Haziran 2023 tarihinde, AMB tarafından gelecekte çıkarılabilecek muhtemel bir dijital avroya ilişkin bir çerçeveyi içeren Tek Para Birimi Paketi'ni yayımlamıştır.²⁸ Bu paketten önce dijital avroya ilişkin yürütülen faaliyetler AMB'ye aittir. AMB'nin bu konudaki ilk girişimlerden biri 2020 yılının eylül ayında başlatılan deneysel çalışmalardır. Buna göre bu süreçte dijital avronun teknolojik uygulanabilirliği değerlendirilerek detaylı analizler yapılmıştır.²⁹ Bunu takiben atılan bir başka adım ise AMB'nin 12 Ekim 2020 tarihinde dijital avroya ilişkin başlattığı kamu istişaresidir. Bu istişarenin 13 Ocak 2021'de yayımlanan sonuçlarına göre katılımcıların %41'i dijital avronun ödeme gizliliği özelliğine sahip olmasını istemektedir. Bunu %17 ile güvenlik ve %10 ile Avrupa çapında erişim sağlanması takip etmektedir. AMB, söz konusu kamu istişaresine rekor sayıda katılımcının yanıt verdiğini ifade ederek Avrupa için risksiz bir dijital ödeme aracının bir ihtiyaç olduğunun altını çizmiştir.³⁰ Dijital avroya yönelik incelemeler birkaç aşama belirlenerek bu çerçevede yürütülmektedir. "Araştırma süreci" (*Investigation phase*) olarak tanımlanan basamaklardan ilki Ekim 2021 ve Ekim 2023 dönemi arasında yürütülmüştür. Bununla birlikte, 2021 yılında Avro Sistemi (*Eurosystem*) tarafından dijital avro projesinin başlatıldığı açıklanmıştır.³¹ Bu dönemde AMB, bir prototip geliştirme çalışması yürüterek dijital avronun teknik tasarımına ilişkin inceleme faaliyetlerinde bulunmuştur. Buna ek olarak, bireylerin dijital ödeme yöntemlerine ilişkin yaklaşımları da analiz edilmiştir. 2023 yılının kasım ayında başlayan bir sonraki aşama, "hazırlık aşaması" (*Preparation phase*), Ekim 2025'te sonlandırılmıştır. Bu çerçevede dijital avronun temellerinin atılması ve bir kural kitabı oluşturulması için hazırlıklar yürütülmüştür. 2025 yılının kasım ayından beri ise bu konuda yürütülen çalışmalar teknik hazırlıklar, piyasa aktörlerinin sürece katılımı ve yasama boyutu üzerinde yoğunlaşmaktadır.³² Dijital avroya ilişkin pilot uygulamanın ve ilk işlemlerin 2027 yılının ortasında başlatılması beklenmektedir.³³

²⁷ Piero Cipollone ve Valdis Dombrovskis, A digital euro for the digital age, The ECB Blog, 09.12.2025, <https://www.ecb.europa.eu/press/blog/date/2025/html/ecb.blog20251209~9ba130ff20.en.html> Erişim Tarihi: 18.03.2026.

²⁸ European Commission, Single Currency Package: new proposals to support the use of cash and to propose a framework for a digital euro, 28.06.2023, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_23_3501/IP_23_3501_E_N.pdf Erişim Tarihi: 10.03.2026.

²⁹ European Central Bank, Technical documents and research, https://www.ecb.europa.eu/euro/digital_euro/timeline/profuse/html/index.en.html Erişim Tarihi: 10.03.2026.

³⁰ European Central Bank, ECB digital euro consultation ends with record level of public feedback, 1301.2021, <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2021/html/ecb.pr210113~ec9929f446.en.html> Erişim Tarihi: 13.03.2026.

³¹ European Central Bank, Eurosystem launches digital euro Project, 14.07.2021, <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2021/html/ecb.pr210714~d99198ea23.en.html> Erişim Tarihi: 10.03.2026.

³² European Central Bank, Technical documents and research, https://www.ecb.europa.eu/euro/digital_euro/timeline/profuse/html/index.en.html Erişim Tarihi: 10.03.2026.

³³ Piero Cipollone, Digital euro, European Central Bank European Banking Federation Executive Committee Meeting, 06.03.2026,

AMB tarafından yapılan bahse konu çalışmalar ve Komisyonun 2022 yılında yürüttüğü kamu istişaresi gibi hazırlıklar, 2023 senesinde Komisyon tarafından sunulan Tek Para Birimi Paketi'nin temelini oluşturmuştur. Tek Para Birimi Paketi, bireylerin AMB'ye ait bir para birimi ile ödeme yaparken dijital ve nakit şekilde bu işlemi gerçekleştirmelerini hedeflemektedir. Bu paket, birbirini tamamlaması hedeflenen iki teklif üzerine inşa edilmiştir. Bunlardan ilki, avronun nakit rolünün korunması doğrultusunda nakit paranın yaygın şekilde kullanımının devam ederken, bireyler ile işletmelerin kolay şekilde nakit paraya erişebilmesinin sağlanmasıdır. Dijital avroya ilişkin yasal çerçeve oluşturan diğer teklif ise mevcut ödeme seçeneklerine ek olarak, bireyler ile işletmelerin yaygın, dayanıklı, ucuz, güvenli ve aynı zamanda kamuya ait bir para birimi ile ödeme yapabilmelerine olanak sağlamaktadır. Bu teklif kabul edilmesi hâlinde bir düzenleyici çerçeve oluşturulacaktır. Bununla birlikte, dijital avronun ihraç edilip edilmeyeceğine ilişkin nihai karar, AMB tarafından verilecektir.³⁴

Tek Para Birimi Paketi'ndeki ilk teklifin amacı, bir para birimi olarak avronun Avro Alanı için yasal ödeme aracı olma statüsünün güvence altına alınmasıdır. Günümüzde Avro Alanı'nda yalnızca avro banknotları ve madeni paraları yasal ödeme statüsüne sahip olsa da gelecekte aynı statüye dijital avro da sahip olacaktır.³⁵ Söz konusu teklif sayesinde her bireyin tercih ettiği takdirde nakit ile ödeme yapabilmesi için yeterli erişimin sağlanmasına ilişkin gerekli çalışmalar yürütülecektir. Ayrıca, bankaların ve ATM'lerin kapanmasından mağduriyet yaşayan kırılğan grupların -özellikle yaşlıların- nakde erişim sorunlarına da yanıt verilmesi öngörülmektedir. Bu tedbir kapsamında Üye Devletlerin nakde kolay erişimin korunması meselesinin izlenmesi (işletmelerin vatandaşların nakit ödemelerini kabul etmemesi vs.) ve raporlanması süreçleriyle yükümlü oldukları dile getirilmektedir.³⁶

Paketin ikinci teklifi ise dijital avroya ilişkin kuralları düzenlemektedir. İlk olarak, dijital avronun bir dijital cüzdan şeklinde çalışması planlanmaktadır. Bununla birlikte, dijital avro ile hem çevrim içi hem de çevrim dışı şekilde ödeme yapılabilmesi mümkün olacaktır. Çevrim içi ödemeler, hâlihazırda var olan dijital yöntemlerle aynı veri gizliliğine sahip olsa da çevrim dışı ödemelerin daha yüksek gizlilik sağlaması öngörülmektedir. Dijital avronun bankalar, üye ülkelerin belirlediği kamu kurumları ve diğer ödeme hizmeti sağlayıcıları tarafından dağıtılması ve ücretsiz olması tasarlanmaktadır. Banka hesabı olmayan kişilerin posta ofisleri ya da kamu kurumları aracılığıyla hesap açabileceği belirtilerek engelli bireylerin kullanımını kolay olacağı da kaydedilmiştir. Ek olarak, bu teklifin dijital avronun temelini oluşturduğu ifade edilerek yasal çerçeve niteliği taşıdığı da vurgulanmaktadır.³⁷

<https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2026/html/ecb.sp260306~d0237cda20.en.pdf>

Erişim

Tarihi: 17.03.2026.

³⁴ European Commission, Single Currency Package: new proposals to support the use of cash and to propose a framework for a digital euro, 28.06.2023, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_23_3501/IP_23_3501_EN.pdf Erişim Tarihi: 17.03.2026.

³⁵ European Commission, Questions and answers on the Single Currency Package, 28.06.2023, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_23_3502 Erişim Tarihi: 17.03.2026.

³⁶ European Commission, Single Currency Package: new proposals to support the use of cash and to propose a framework for a digital euro, 28.06.2023, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_23_3501/IP_23_3501_EN.pdf Erişim Tarihi: 17.03.2026.

³⁷ A.g.e.

Dijital avroya ilişkin temel hizmetlerin tamamının (hesap açma ve kapama, bakiye görüntüleme, hesaba para yükleme ve çekme, ödeme ve transfer yapma işlemleri) ücretsiz olması esas alınmaktadır. Bunun yanında, yurt içinde ve yurt dışında dijital avro kullanılarak yapılacak ödemelerin de herhangi bir ücrete tabi olmaması planlanmaktadır. Aynı zamanda, birden fazla hesap açabilme ve ortak hesap açabilme imkânı da söz konusu olacaktır. Bununla beraber, finansal istikrar için hesaplarda tutulabilecek miktar için bir kısıtlama getirilecek; ancak yüksek tutarda ödemeler gerçekleştirilmesine imkân tanınacaktır. Dijital avroyu kullanabilecek kişiler ise Avro Alanı'nda yaşayanlar, işletmeler ve kamu kurumları olarak belirlenmiş olsa da bazı durumlarda turistlerin ve Avro Alanı dışında yaşayanların da kullanabilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca, bu çerçevede kara para aklamaya karşı önlemlerin de getirileceği belirtilmektedir. Kabul edildiği takdirde dijital avronun temel unsurlarını düzenleyecek olan bu teklif, Avrupa Parlamentosu ve AB Konseyi tarafından onaylandıktan sonra AMB'nin nihai kararı vereceği belirtilmektedir.

Komisyondun teklifini takiben 19 Aralık 2025 tarihinde, AB Konseyi söz konusu teklife ilişkin müzakere pozisyonunu belirlediğini açıklamıştır. Buna göre, dijital avronun bir değer saklama aracına dönüşmesinin önüne geçmek amacıyla hesaplarda tutulacak miktara ilişkin bir sınır belirlenmesine karar verilmiştir. AMB tarafından belirlenecek bu sınır en az iki yılda bir gözden geçirilecektir. Bunun yanında, dijital avro arayüzü ve hizmet sağlayıcılarının mobil cihaz üreticilerinin donanım ve yazılımlarına gerekli erişimi elde edebilmesini sağlayacak bir çerçeve de belirlenmiştir. Bu sayede, adil erişim güvence altına alınması amaçlanmaktadır. Öte yandan, ödeme hizmeti sağlayıcılarının ücretlendirilmesine ilişkin olarak en az beş yıllık geçiş dönemi öngörülmektedir. Bu süre zarfında değiş tokuş ve işyeri hizmet ücretleri benzer ödeme araçlarına uyumlu olarak sınırlandırılacaktır. Ancak, geçiş döneminden sonra ise gerçek maliyetlere göre belirleneceği ifade edilmektedir. Ek olarak, nakit ve dijital avro arasındaki ilişkinin düzenleneceği ve böylece iki tür arasında tutarlılık sağlanacağı da belirtilmektedir. Üye ülkelere getirilen yükümlülükler ise nakde erişimi sağlamak ve gerektiği durumlarda düzeltici tedbirler almak olarak belirlenmiştir. Bunun yanında, elektronik ödeme sistemlerinin kesintiye uğraması ihtimaline karşı olarak nakit dayanıklılık planı hazırlanması gerektiği ifade edilmiştir. Bu gelişmeyi takiben AP ve AB Konseyinin müzakerelere başlayabileceği kaydedilmiştir.³⁸

AB Konseyinin pozisyon belgesinin ardından 10 Şubat 2026 tarihinde AP, dijital avroya ilişkin AB Konseyinin müzakere pozisyonunu ilk büyük desteğini vermiştir. Dijital avroya ilişkin teklife dair görüş ayrılıkları, teklifin kabul edilmesi sürecinin AMB'nin beklediğinden uzun sürmesine yol açmıştır.³⁹ İtirazların temelinde AMB'nin dijital avronun hem çevrim içi hem de çevrim dışı şekilde kullanımına imkân tanınması gerektiği görüşü yatmaktadır. Buna karşıt en belirgin tutumu ise AP Üyesi ve aynı zamanda Baş Raportör olan Fernando Navarrete Rojas sergilemiş, dijital avronun yalnızca çevrim dışı şekilde kullanımına odaklanılması gerektiğini savunmuştur.⁴⁰ Dijital avronun "e-nakit"

³⁸ The Council of the EU, Single currency: Council agrees position on the digital euro and on strengthening the role of cash, 19.12.2025, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/12/19/single-currency-council-agrees-position-on-the-digital-euro-and-on-strengthening-the-role-of-cash/> Erişim Tarihi: 18.03.2026.

³⁹ "EU Parliament backs digital euro, aligns with Council on online- and offline-ready currency", *Reuters*, 10.02.2026, <https://www.reuters.com/business/finance/eu-parliament-backs-digital-euro-aligns-with-council-online-offlineready-2026-02-10/> Erişim Tarihi: 18.03.2026.

⁴⁰ Khac Phu Nguyen, European Parliament Backs Online and Offline Digital Euro Proposal, *Gurufocus*, 11.02.2026, <https://www.gurufocus.com/news/8603040/european-parliament-backs-online-and-offline>

olarak tanımlanmasını isteyen Rojas tarafından önerilen modele göre kullanıcılar AMB’de bireysel hesap açamamaktadırlar. Öte yandan, Sosyalistler ve Demokratlar (S&D) ile Renew Europe ise Komisyonun teklifini destekleyerek dijital avronun çevrim içi de kullanılabilmesini savunmaktadırlar.⁴¹ Dijital avroya yönelik bir başka itiraz ise hâlihazırda ABD merkezli ödeme sistemlerine alternatif geliştirmeye çalışan Avrupa’daki bankalar tarafından yönlendirilmektedir. Bu bankalar yürüttükleri projelerin oldukça yüksek maliyetli olduğunu dile getirerek, çalışmalarının dijital avro projesi sebebiyle başarısızlık riski ile karşı karşıya olduğunu savunmaktadırlar. Bunun yanında, bazı sağ görüşlü politikacılar dijital avronun nakit paranın yerine geçebilme ihtimali olduğunu vurgulayarak, nakdin tek ödeme yöntemi olması gerektiğini savunmaktadırlar. Ek olarak, Avrupa’nın Vatanseverleri (*Patriots for Europe*-PfE) AMB’nin dijital avroyu vatandaşların mal veya hizmetleri satın almasını engellemek için kullanacağını belirterek bu girişimi bir sansür aracı olarak nitelendirmektedir.⁴² Baş Raportör olan Fernando Navarrete Rojas’ın üyesi olduğu Avrupa Halk Partisi (EPP) ise bu konuda fikir ayrılığı yaşamaktadır. Öte yandan, Almanya Maliye Bakanı Lars Klingbeil Şubat 2026’da yaptığı bir açıklamada dijital avroya karşı çıkanların Avrupa’ya zarar verdiğini dile getirerek bu girişimi desteklemiştir. Sonuç olarak, müzakere pozisyonu AP’de 10 Şubat 2026’da destek görmüşse de bahsi geçen anlaşmazlıklar sebebiyle müzakereler sonlandırılmamaktadır. İspanyol AP Üyesi Rojas’ın sağ popülist gruplarla oluşturduğu azınlık bloğu, çoğunluk sağlanmasında engel teşkil etmektedir. AP onayı olmadığı takdirde yasal olarak ilerlemek mümkün değildir ve mayısta yapılması planlanan oylamanın ertelenmesi beklenmektedir.⁴³

Dijital Avroya İlişkin Diğer Düzenlemeler

Dijital avroyu düzenleyen tüzüğe ek olarak ödeme sistemlerine ilişkin başka düzenlemeler de dijital avro sürecine katkı sağlamaktadır. Bunlardan ilki Ödeme Hizmetleri Yönergesi’dir (*The Payment Services Directive*). 2009 yılında kabul edilen bu yönerge Avrupa Ekonomik Alanı’nda (AB, İzlanda, Norveç, Lihtenştayn) geçerli olacak şekilde, ortak ödeme kuralları getirmektedir. Havale ve para transferleri, otomatik ödeme talimatları, kart ödemeleri ve mobil ile çevrim içi ödemelerde belirli bir standart ortaya koymaktadır.⁴⁴ Söz konusu yönerge iki kez revize edilmiştir. Bunun yanında, hâlihazırda yürürlükte olan Ödeme Hizmetleri Yönergesi 2 (PSD2) ile internet ödeme hizmetlerinin kolaylaştırılması ve daha güvenli hâle getirilmesi amaçlanmaktadır. Tüketicilerin dolandırıcılık faaliyetlerinden korunmasını hedefleyen bu düzenleme, çevrim içi ödeme

[digital-euro-proposal?utm_source=yahoo_finance&utm_medium=syndication&utm_campaign=headlines&r=caf6fe0e0db70d936033da5461e60141](https://www.ft.com/content/99a7b61b-c5df-4794-8c5f-2e3acd291333) Erişim Tarihi: 18.03.2026.

⁴¹ Eleonora Vasques, Özel haber: Siyasi anlaşmazlık dijital euro projesini tehdit ediyor, *Euronews*, 03.02.2026, <https://tr.euronews.com/my-europe/2026/02/03/ozel-haber-siyasi-anlasmazlik-dijital-euro-projesini-tehdit-ediyor> Erişim Tarihi: 18.03.2026.

⁴² Olaf Storbeck, ‘Down to the wire’: ECB’s digital euro project faces decisive vote in 2026, *Financial Times*, 04.01.2026, <https://www.ft.com/content/99a7b61b-c5df-4794-8c5f-2e3acd291333> Erişim Tarihi: 18.03.2026.

⁴³ Eleonora Vasques, Can Europe break free of Visa and Mastercard? MEPs stall digital euro, *Euronews*, 27.02.2026, <https://www.euronews.com/my-europe/2026/02/27/can-europe-break-free-of-visa-and-mastercard-meps-stall-digital-euro>

⁴⁴ EUR-Lex, Directive 2007/64/EC of the European Parliament and of the Council of 13 November 2007 on payment services in the internal market amending Directives 97/7/EC, 2002/65/EC, 2005/60/EC and 2006/48/EC and repealing Directive 97/5/EC (Text with EEA relevance), 05.12.2007, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32007L0064> Erişim Tarihi:25.03.2026.

hizmetlerini teşvik etmektedir ve tüketici haklarını güçlendirmektedir.⁴⁵ Bununla beraber, Komisyon 28 Haziran 2023 tarihinde gerçekleştirdiği teklif ile söz konusu yönergenin güncellenmesini önermiştir. Ödeme Hizmetleri Yönergesi 3 (PSD 3) ve Ödeme Hizmetleri Tüzüğü'nü (*Payment Services Regulation*) kapsayan bu paket aracılığıyla ödeme yöntemleri sırasında yapılan dolandırıcılığın önüne geçilmesi hedeflenmektedir. Bununla birlikte, veri paylaşımına ilişkin bazı yükümlülükler getiren bu teklif sayesinde kullanıcılar verilerine kimlerin eriştiğini kontrol edebilecek, veri ihlallerine karşı çözüm mekanizmaları geliştirilecek ve sistemin daha güvenli bir nitelikte olması sağlanacaktır. Sonuç olarak 2023 yılında yapılan bu öneri ile ödeme sistemlerinin değişen dijital sistemlere daha uygun olması ve daha güvenli hâle gelmesinin hedeflendiği anlaşılmaktadır. Komisyonun bu önerisi üzerine 27 Kasım 2025 tarihinde AP ve AB Konseyi müzakerecileri anlaşma sağlamıştır.⁴⁶

Dijital avro ve dijital ödeme sistemlerine ilişkin olarak tasarlanan bir başka girişim ise Tek Avro Ödemeleri Alanı'dır (*the Single Euro Payments Area-SEPA*). 529 milyondan fazla insanın yaşadığı ve her yıl 184 milyar elektronik ödemenin yapıldığı SEPA⁴⁷, bireylerin avro ödemelerini nakit gereksizdirin gerçekleştirmelerini sağlamaktadır. SEPA sayesinde AB'de herhangi bir yerde ya da SEPA'ya dâhil olan ülkelerde vatandaşlar, güvenli ve hızlı şekilde kendi ülkesindeymiş gibi ödeme yapabilmektedir. SEPA sayesinde uyumlu hâle getirilen kurallarla ülkeler arasındaki farklılıklar kaldırılmıştır ve sınır ötesi ödeme işlemleri gerçekleştirilebilmektedir. Ulusal hükümetlerin, Komisyonun ve Avro Sistemi'nin desteğiyle inşa edilen SEPA, kişiden kişiye para transferi, talimat verildikten sonra en fazla on saniye içerisinde alıcının hesabına ulaşan anında ödeme transferi ve otomatik ödeme gibi faaliyetleri gerçekleştirmek için kullanılmaktadır.⁴⁸ SEPA'ya 27 AB üyesi ülkesine ek olarak 3 Avrupa Ekonomik Alanı ülkesi ve 11 Avrupa Ekonomik Alanı'nda olmayan ülke dâhildir (Andorra Prensiği, Arnavutluk, Birleşik Krallık, İsviçre, Karadağ, Kuzey Makedonya, Moldova, Monako Prensiği, San Marino Cumhuriyeti, Sırbistan, Vatikan).⁴⁹

Bir başka düzenleme ise 8 Nisan 2024'te yürürlüğe giren ve ödeme hizmeti sağlayıcılarının 9 Ocak 2025 itibarıyla ilk yükümlülüklerine uyması gerektiği, Anında Ödeme Tüzüğü'dür (*Instant Payments Regulation*)⁵⁰. Bu girişim sayesinde Avrupa'da anında ödemelerin yaygınlaştırılması sürecinin hızlandırılması hedeflenmektedir. Ayrıca

⁴⁵ European Commission, Payment services, https://finance.ec.europa.eu/consumer-finance-and-payments/payment-services/payment-services_en Erişim Tarihi:25.03.2026.

⁴⁶ European Parliament, Payment services deal: More protection from online fraud and hidden fees, 27.11.2025, <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20251121IPR31540/payment-services-deal-more-protection-from-online-fraud-and-hidden-fees> Erişim Tarihi:25.03.2026.

⁴⁷ European Payments Council, SEPA timeline, <https://www.europeanpaymentscouncil.eu/about-sepa/sepa-timeline> Erişim Tarihi:30.03.2026.

⁴⁸ European Central Bank, Single Euro Payments Area (SEPA), <https://www.ecb.europa.eu/paym/retail/sepa/html/index.en.html> Erişim Tarihi:01.04.2026.

⁴⁹ European Payments Council, EPC list of Countries in the SEPA Schemes' Geographical Scope, 24.12.2025, <https://www.europeanpaymentscouncil.eu/sites/default/files/kb/file/2025-12/EPC409-09%20EPC%20List%20of%20SEPA%20Scheme%20Countries%20v8.0.pdf> Erişim Tarihi:01.04.2026.

⁵⁰ European Commission, Clarification of requirements of the Instant Payments Regulation, 23.07.2024, https://finance.ec.europa.eu/publications/clarification-requirements-instant-payments-regulation_en Erişim Tarihi:01.04.2026.

söz konusu tüzük, SEPA'ya ilişkin düzenlemelere değişiklik getirerek ödeme sistemlerine ilişkin diğer düzenlemeleri de güncellemektedir.⁵¹

Dijital Avroya Yönelik Eleştiriler

Merkez bankası dijital para birimine ilişkin olarak en çok gündemde olan eleştirilerden ilki gizlilik hakkındadır. Merkez bankası dijital para biriminin zayıf bir tasarımı olması ya da bu konuya ilişkin hukuki düzenlemelerin yeterli olmamasının, kullanıcıların kişisel verileri üzerindeki kontrollerini kaybetmelerine veya başkaları tarafından bu verilerin ele geçirilmesine neden olabileceği düşünülmektedir. Gizliliğe ilişkin olarak ortaya çıkabilecek risklerden bir tanesi veri sızıntıdır. Veri sızıntısı olduğu takdirde hassas bilgiler dâhil kişisel veriler yetkisiz veya yanlışlıkla açığa çıkmaktadır. Merkez bankası para birimlerinde yapılan işlemlerden kaynaklı olarak kişisel verilerin erişilebilir hâle gelebileceği ve finansal dolandırıcılık gibi risklerin ortaya çıkabileceği ihtimali tartışılmaktadır. Bununla beraber, kişisel verilerin yasal yollarla elde edilerek kötüye kullanılabilmesi düşünülmektedir. Böylece, hukukun üstünlüğüne ilişkin sorunları olan ülkelerde merkez bankası para birimini ihraç eden kurumların, hükümetlerin ya da diğer üçüncü tarafların bu verileri toplama amacı dışında kullanabileceği savunulmaktadır. Bu da müdahaleci pazarlama uygulamaları ve tüketici manipülasyonu gibi sorunlara yol açmaktadır. Gizliliğe ilişkin bir başka risk ise merkez bankaları para birimi sisteminin zararlı yazılımların hedefi hâline gelmesi ve siber saldırı ihtimalidir. Siber saldırıların sonucunda finansal sistemin tehlikeye girmesi, tüketicilerin mali kayıp yaşaması ve tüketicilerin güveninin zedelenmesi ihtimali doğmaktadır. Bundan dolayı merkez bankası para birimlerine olan kamu güvenini korumak amacıyla inşa sürecinde siber saldırılara karşı korumanın önemine dikkat edilmesi tavsiye edilmektedir. Bir diğer güvenlik kaynaklı risk ise merkez bankası dijital para birimlerinin uluslararası işlemler için kullanılmasının sonucu olarak verilerin koruma standardı düşük olan ülkelere akması ve veri ihlallerinin yaşanmasıdır.⁵² Söz konusu endişelere paralel olarak, 2021 yılında AMB tarafından yapılan bir ankete göre kamunun ve profesyonellerin dijital paraya ilişkin olarak en önem verdikleri konunun %43 ile gizlilik olduğu ve güvenliğin ise %18 olduğu ortaya koyulmuştur.⁵³

Merkez bankası dijital para biriminin finansal istikrar üzerinde -diğer bir ifadeyle finansal şoklara dayanıklılık ve finansal hizmetleri sağlayabilme kapasitesi üzerinde- etkili olabileceği de düşünülmektedir. Buna göre dijital avroya yönelik talebin çok yoğun olması durumunda bankaların finansman ve kredi verme kapasitesinin olumsuz etkilenebileceği ve küçük bankaların zarar görebileceği ihtimali söz konusudur. Bunun yanında ortaya çıkabilecek bir başka risk ise, dijital avro sebebiyle tüketicilere yansiyabilecek maliyetlerdir. Buna göre ticari bankalar ve ödeme sağlayıcılar için ortaya çıkabilecek ek

⁵¹ European Central Bank, Instant Payments Regulation, https://www.ecb.europa.eu/paym/retail/instant_payments/html/instant_payments_regulation.en.html Erişim Tarihi:01.04.2026.

⁵² Kieran Murphy, Sun Tao, Yong Sarah Zhou, Natsuki Tsuda, Nicolas Zhang, Victor Budau, Frankosiligi Solomon, Kathleen Kao, Morana Vucinic ve Kristina Miggian, Central Bank Digital Currency Data Use and Privacy Protection, IMF, Fintech Notes NOTE/2024/004, <https://www.imf.org/-/media/files/publications/ftn063/2024/english/ftnea2024004.pdf> s.12-13.

⁵³ European Central Bank, ECB publishes the results of the public consultation on a digital euro, 14.04.2021, <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2021/html/ecb.pr210414~ca3013c852.en.html> Erişim Tarihi:25.03.2026.

maliyetlerin tüketicilere yansıtılması ve bankaların da kârının düşmesi ihtimali doğmaktadır.⁵⁴

Dijital avroya yönelik geliştirilen bir başka eleştiri ise dijital avronun hangi soruna tam olarak yanıt verdiğinin belirsiz olduğunun düşünülmesidir. Bu eleştiriye göre bireyler kartlar ve mobil uygulamalarla ödeme yapabilmektedir. Dijital avro hâlihazırda var olan sistemlerden daha ucuz ya da daha kolay olacak mı sorusu kamuoyunda tartışılan bir konudur. Bunun yanında, aracı kurumların nasıl gelir elde edeceğinin bilinmediği de AMB'ye yöneltilen bir başka sorudur. Dijital avronun rekabeti bozma ve ödeme sistemlerine zarar verme riski olduğunun altı çizilmektedir.⁵⁵ Konuya ilişkin olarak 2025 yılının kasım ayında 14 banka bir araya gelerek yaptıkları açıklamada dijital avronun özel sektördeki ödeme sistemlerine olumsuz etki yapabileceği savunulmuştur. "Wero" adlı sistemi *Mastercard* ve *Visa*'ya karşı geliştirmiş olan bu bankalar mevcut hâliyle dijital avronun özel ödeme yöntemleriyle aynı kullanım alanlarını hedeflediğini ve tüketiciler için katma değer sağlamadığını ifade etmişlerdir.⁵⁶

Türkiye'deki Dijital Para Birimi Girişimi

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB), 2020 yılından beri dijital Türk lirasına ilişkin kavram ispatı çalışmaları, AR-GE ve test faaliyetleri yürütmektedir. 2021 yılında dijital para kavram ispat çalışmalarının tamamlanmıştır ve TCMB'nin uzmanı olmadığı ancak süreç için ihtiyaç duyulan alanlarda ASELSAN, HAVELSAN VE TÜBİTAK ile mutabakat zabıtları imzalanarak "Dijital Türk Lirası İş Birliği Platformu" (Platform) kurulmuştur. Böylece, teknolojik araştırma, geliştirme ve test süreçleri projenin birinci fazı kapsamında paydaşlar ile iş birliği ile yürütülmektedir. 2022 yılında Faz-1 çalışmalarının başlatılmasının ardından ilk pilot test gerçekleştirilmiştir ve 2023'te Faz-1 tamamlanmıştır. 2022 yılının sonunda yapılan pilot testlerde Dijital Türk Lirası Sistemi'ndeki ilk ödeme gerçekleştirilmiştir. Birinci Faz Değerlendirme Raporu'nda dijital Türk lirasının, Türk lirasının dijital biçimi olduğu belirtilerek mevcut para formunda olduğu gibi bir Türk lirası olduğu dile getirilmektedir. Fiziksel şekilde dolaşımda olan banknotların artık işlevsel olmadığı ifade edilerek merkez bankalarının bu konuda AR-GE çalışmaları yürüttükleri kaydedilmektedir. Dijital paranın yasal ödeme aracı olarak hukuki bir dayanağı olduğu ve kripto varlıklarla karıştırılmaması gerektiği de vurgulanmaktadır. Bunun yanında, dijital Türk lirasının temel gereksinimleri işlem kapasitesi, kullanıcı deneyimi, ölçeklenebilirlik, güvenlik, sağlamlık ve erişilebilirlik, dönüştürülebilirlik ve mevzuata uyum olarak belirlenmiştir. Buna göre dijital Türk lirasının gündelik para trafiğini karşılayabilmesi, kullanıcıların kolay şekilde sistemi kullanabilmesi, yoğunluğu kaldırabilmesi, saldırılara karşı yüksek dirençli olması, sistemin Türk lirasının biçimleri arasında sürekli dönüştürülebilir olması ve ulus ile uluslararası mevzuata uyumlu olması beklenmektedir. Tüm bu hedefler sağlanırken kullanıcıların mahremiyetinin korunması, gelecekteki teknolojik yeniliklere uyumlu olması, finansal sistemlere zarar vermemesi,

⁵⁴ Helge Sigurd Næss-Schmidt, Charlotta Zienau, Rodrigo Cipriano ve Jens Brink, Effects of a Digital Euro On Financial Stability And Consumer Welfare, *Copenhagen Economics*, Aralık 2023, <https://www.ebf.eu/wp-content/uploads/2023/12/Effects-of-a-Digital-Euro-on-Financial-Stability-and-Consumer-Welfare-CE-Report-December2023.pdf>

⁵⁵ Apostolos Thomadakis, Letter: Consumers left in dark by official case for digital euro, *Financial Times*, 12.11.2025, <https://www.ft.com/content/010ccfe1-eb7c-483e-9da9-5047a0ae4e90> Erişim Tarihi:25.03.2026.

⁵⁶ Olaf Storbeck ve Paola Tamma, ECB's digital euro plan hits resistance from banks and EU lawmakers, *Financial Times*, 05.11.2026, <https://www.ft.com/content/1654675a-9e8f-4a5e-b174-730ae0c3ab37?syn-25a6b1a6=1> Erişim Tarihi:25.03.2026.

diğer dijital ekosistemlerle uyumlu şekilde çalışabilmesi beklenmektedir. Diğer yandan, kullanıcıların sisteme herhangi bir finansal kurum aracılığıyla kaydolabileceği belirtilmektedir.⁵⁷ 2025 yılında yayımlanan İkinci Faz Değerlendirme Raporu'nda belirlenen ilkeler kapsamında çalışmaların yürütüldüğü ve dijital Türk lirası ile ödemelerin yeknesak ve kapsayıcı bir nitelik kazanmasının öngörüldüğü belirtilmektedir. Ek olarak, Merkez Bankası Dijital Türk Lirası Araştırma Geliştirme Projesi'ne ilişkin imzalanan mutabakat kapsamında paydaşlarla yapılan çalışmalara ikinci faz sürecinde devam edildiği dile getirilmiştir. Ayrıca, dijital Türk lirasının olası etkilerini incelemek amacıyla simülasyon çalışmalarının da yürütüldüğü vurgulanmıştır. Dijital paralara faiz uygulanıp uygulanmaması yönünde dünya çapında araştırmalar yürütüldüğü ve nihai kararın henüz verilmediği ifade edilerek dijital Türk lirası için ana senaryonun faiz verilmeyen bir model olduğu belirtilmektedir. Kullanıcıların sahip olduğu dijital Türk lirası hesabına herhangi bir finansal aracı kurum üzerinden erişebileceğinin altı çizilmektedir.⁵⁸ 3 Eylül 2025 tarihinde TCMB, özel sektörü Merkez Bankası Dijital Türk Lirası Araştırma ve Geliştirme Projesi ekosistemine davet eden bir çağrı yayımlamıştır. Bu katılım çağrısı ile ikinci faz çalışmalarının zenginleştirilmesinin amaçlandığını ve bu çağrı ile yürütülecek süreçte bankalar, ödeme kuruluşları ve elektronik para kuruluşlarının, teknoloji çözüm sağlayıcılarıyla birlikte yenilikçi projelerini sunabilecekleri ifade edilmiştir.⁵⁹

2026 yılında dijital Türk lirasının benimsine ilişkin simülasyon çalışmalarının tamamlanması planlanmaktadır. TCMB'nin dijital para ile menkul kıymet işlemlerinin takasına ilişkin teknik gereklilikleri belirlemeye yönelik analiz çalışmaları yürüteceği kaydedilmiştir.⁶⁰

Sonuç ve Değerlendirme

Dijital avro girişimi, AB'nin dijital dönüşüm, parasal egemenliğini koruma, finansal istikrarı güçlendirme ve ödeme sistemlerinde dışa bağımlılığı azaltma hedeflerinin bir iz düşümüdür. Dijital ödeme sistemlerinin yaygınlaşması, bireylerin nakde yönelik taleplerinin azalması ve merkez bankalarının bir dönüşüm yaşayan para sistemlerinin geleceğinde küresel bir oyuncu olmak istemesi dijital paraların geliştirilmesine yol açan unsurlardandır. Bunun sonucu olarak, merkez bankaları, dijital çağda merkez bankaları tarafından basılan paraların varlığını sürdürmesini sağlayacak tamamlayıcı bir araç olarak tasarlanan dijital paralara yönelik çalışmalar yürütmektedir.

⁵⁷ Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, Dijital Türk Lirası Birinci Faz Değerlendirme Raporu 2023, <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/509a3c6c-d906-4099-aa27-d1900d9227fc/Dijital+T%C3%BCrk+Liras%C4%B1+Birinci+Faz+De%C4%9Ferlendirme+Raporu.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-509a3c6c-d906-4099-aa27-d1900d9227fc-oO.7xaH> Erişim Tarihi: 03.04.2026.

⁵⁸ Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, Dijital Türk Lirası İkinci Faz İlerleme Raporu, 24.11.2025, <https://tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/e90f13d5-2d7d-423d-91c9-038207fd6021/Dijital+T%C3%BCrk+Liras%C4%B1+%C4%B0ikinci+Faz+%C4%B0lerleme+Raporu.pdf?MOD=AJPERES> Erişim Tarihi:03.04.2026.

⁵⁹ TCMB'den dijital Türk lirası projesi ekosistemine katılım çağrısı, *Bloomberg HT*, 03.09.2025, <https://www.bloomberght.com/tcmb-den-dijital-turk-lirasi-projesi-ekosistemine-katilim-cagrisi-3756220> Erişim Tarihi: 03.04.2026.

⁶⁰ Mahmut Çil, Dijital Türk lirası için hukuki altyapı çalışmaları 2026'da hız kazanacak, *AA*, 07.11.2025, <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/dijital-turk-lirasi-icin-hukuki-altyapi-calismalari-2026da-hiz-kazanacak/3737398> Erişim Tarihi: 03.04.2026.

Hayata geçirilmesi planlanan dijital avro ile finansal kapsayıcılığın artırılması, ödeme sistemlerinde rekabetçiliğin artırılması ve Birliğin stratejik özerkliğinin temin edilmesi planlanmaktadır. Öte yandan, dijital avronun ne kadar gerekli olduğu, hangi sorunlara yanıt verebileceği, bankacılık sektörüne olan etkileri ve gizliliğe ilişkin riskler tartışma konusu olmaya devam etmektedir. Dijital avroya yönelik eleştiriler ile AP ile AB Konseyi arasındaki müzakere sürecinin karmaşık olması, dijital avronun tasarımını ve sürecin takvimini etkileyecektir.

Merkez bankası dijital para birimleri, yalnızca Avrupa'da değil Türkiye'de de ilerleme kaydedilen bir alandır. Bu durum merkez bankalarının küresel finans sistemindeki konumlarını güçlendirmeye yönelik stratejik bir adım olarak yorumlanmaktadır. Hem Türkiye hem de AB'nin dijital paraya ilişkin yürütülen çalışmalarda temel amaçlarından biri *Visa* ve *Mastercard* gibi sistemlere olan bağımlılığın azaltılmasıdır. Söz konusu ortak amacın teknik iş birliği için bir zemin oluşturabileceği düşünülmektedir. Öte yandan AB, dijital ödeme sistemlerinde ortaklık geliştirilmesine yönelik bir adım atarak Türkiye'ye SEPA'ya katılımı için öneride bulunmuştur. AB Türkiye Delegasyonu Maslahatgüzarı Jurgis Vilcinskas, SEPA'nın Türkiye için mevcut kademeli ekonomik entegrasyon girişimlerinden biri olduğunu ifade etmiştir. Vilcinskas, her yıl AB ile Türkiye arasında şirketler, diaspora, turistler ve yerleşik bireyler dâhil olmak üzere milyonlarca ödeme gerçekleştirildiğini dile getirerek Türkiye'nin SEPA'ya katılması durumunda işletmeler ve tüketiciler için maliyet tasarrufları sağlanabileceğini belirtmiştir. Türkiye'den Avrupa'ya yapılan tipik bir para transferinin 35 avrodan başlayan bir maliyeti olduğunu ifade ederek, Türkiye'nin sisteme katılımı için AB'nin SEPA'ya ilişkin düzenlemelerine uyum sağlanması, kara para aklamayla mücadele çerçevesinin güçlendirilmesi ve belirli veri koruma kurallarının uygulanması gerektiğini kaydetmiştir. Son olarak, SEPA'ya ilişkin mevzuata uyum sağlamak istediği takdirde Türkiye'nin atması gereken adımların açık olduğunu, Batı Balkan ülkelerinde bu konuda iyi uygulamaların olduğunu ifade eden Vilcinskas, Gümrük Birliği'nin güncellenmesi meselesinin SEPA'dan ayrı olduğunu belirtmiştir. Buna göre Türkiye'nin, Gümrük Birliği modernizasyonunu beklemeden SEPA sürecinde ilerlemeyi tercih etme imkânına sahip olduğu vurgulanmıştır.⁶¹

Sonuç olarak, dijital avro projesi fırsatlar barındığı kadar dikkatle izlenmesi gereken riskler de içermektedir. İyi bir hukuki çerçeve ile inşa edilmesi gereken bu sürecin kullanıcıların güvenini de kazanması ve iyi bir teknik altyapıya sahip olması gerektiği düşünülmektedir. Bu denge sağlandığı takdirde AB'nin dijital ekonomisini güçlendirebilecek olan dijital avronun gelecekte güvenli bir ödeme sistemi olacağı ortadadır.

⁶¹ Narin Diri, AB Türkiye Delegasyonu Maslahatgüzarı Vilcinskas: Türkiye'nin SEPA'ya katılımı euro transfer maliyetlerini önemli ölçüde azaltabilir, *Anka Haber Ajansı*, 19.03.2026, <https://ankahaber.net/haber/detay/ab-turkiye-delegasyonu-maslahatguzari-vilcinskas-turkiyenin-sepaya-katilimi-euro-transfer-maliyetlerini-onemli-olcude-azaltabilir-299924#> Erişim Tarihi: 06.04.2026.